

Nr 2.*Utlåtande i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.*

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning ha båda kamrarna till lagutskott hänvisat militieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående militieombudsmansämbetets förvaltning under år 1951.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från militieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diariier, vilka år 1951 förts i nämnda expedition, dels protokoll över militieombudsmannens inspektioner under året, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte ha på särskild begäran handlingarna rörande vissa av militieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början, att militieombudsmannen Erik Anton Wilhelmsson begagnat sig av semester från och med den 13 till och med den 26 april och från och med den 2 till och med den 4 maj samt från och med den 25 juli till och med den 23 augusti. Jämlikt 17 § första stycket i instruktionen för militieombudsmannen har militieombudsmansämbetet under ifrågavarande tider föreståtts av den av riksdagen för militieombudsmannen utsedde ställföreträdaren, hovrättsrådet Karl Hugo Henkow. Med stöd av bestämmelserna i 17 § andra stycket i instruktionen har militieombudsmannen uppdragit åt Henkow att från och med den 22 november till och med den 12 december förrätta de å militieombudsmansämbetet ankommande göromålen med undantag av vissa ärenden. Under sistnämnda tid har militieombudsmannen handlagt följande ärenden, nämligen d.nr 246/1951 angående ifrågasatt begränsning av örlogsfartygs rätt till avgiftsfri proviantering av tull- och skattepliktiga varor samt d.nr 635/1951 avseende viss utredning föranledd av flaggmaskinisten Ernst Hilding Anderssons lagförande för grovt spioneri m. m.

Inspektionsresor ha av militieombudsmannen företagits till Älvsborgs, Västmanlands, Norrbottens, Gotlands samt Göteborgs och Bohus län, varjämte militieombudsmannen för inspektion besökt truppförband och försvarsanstalter i Stockholms län. Under den tid militieombudsmannen åt-

njutit ledighet har tjänstförrättande militieombudsmannen Henkow företagit en inspektionsresa i Blekinge län.

Vid inspektionen av truppförband har uppmärksamhet ägnats åt vården av byggnader och materiel, åt hygieniska förhållanden och utspisning samt åt socialvården. Arrestlokalerna ha härvid även besökts. Vid besök å förbandens sjukhus ha sjukredovisningshandlingarna granskats. Tillika ha granskats handlingar rörande upphandling och redovisning av materiel av olika slag ävensom marketenterirörelser, varjämte förskottsmedel inventerats. Militieombudsmannens besök vid domstolar och hos åklagarmyndigheter ha avsett inspektion av handläggningen av militära mål. I fråga om de judiciella handlingarna vid förbanden har granskning skett av disciplinmålsprotokoll, tillrättavisningsförteckningar och andra handlingar som ha avseende å den från och med den 1 januari 1949 gällande militära straff- och processlagstiftningen samt därtill anknytande föreskrifter. Vid inspektionerna har militieombudsmannen i regel biträtts av byråchefen och byråintendenten vid militieombudsmansexpeditionen, en intendentursakkunnig officer samt i vissa fall därjämte en tygsakkunnig officer.

Under året har särskild uppmärksamhet fortfarande ägnats åt tillämpningen av den nya militära straff- och processlagstiftningen. Vad därvid förekommit har givit vid handen, att de myndigheter som ha att tillämpa denna lagstiftning blivit alltmer förtrogna med sina uppgifter härutinnan. Felaktigheter och missförstånd ha emellertid fortfarande på sina håll förekommit. Allt som oftast har det funnits lämpligt att, såsom även tidigare skett, i samband med inspektionerna till genomgång och diskussion upptaga vissa hithörande spörsmål för tillseende av att tillämpliga bestämmelser blivit riktigt uppfattade.

Över de under år 1951 handlagda ärendena lämnas i ämbetsberättelsen följande översikt:

»På sätt militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1951 års riksdag utvisar kvarstodo vid början av år 1951 från år 1950 balanserade ärenden till ett antal av 124

Under år 1951 tillkommo ärenden till följande antal:

enligt allmänna diariet	725
enligt diariet över hemliga ärenden	24
Sammanlagda antalet ärenden, som förelegat under år 1951, utgör alltså	873

De ärenden, som tillkommit under år 1951, utgöras av:

ärenden inkomna från myndighet	47
klagomål eller framställningar från enskilda	110
ärenden uppkomna under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning	567
militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m. . .	25

Summa 749

Av de från år 1950 balanserade 124 ärendena ha 40 utgjorts av klagomål eller framställningar från enskilda samt 70 av ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning. Två ärenden tillhörde gruppen »militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m.». 12 ärenden hade inkommit från myndighet.

Till behandling under år 1951 ha alltså förelegat 59 ärenden, som inkommit från myndighet, 150 klagomål eller framställningar från enskilda, 637 ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning, samt 27 organisations- och förvaltningsärenden m. m., tillhoppa 873 ärenden.

Av dessa ärenden ha	
till annan myndighet hänvisats	6
utan åtgärd avskrivits	43
på grund av återkallelse avskrivits	1
efter vederbörandes hörande eller eljest verkställd utredning avskrivits	345
på grund av att klagande erhållit gottgörelse eller rättelse eljest vunnits	
blivit avskrivna	105
föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd (varav 1 icke avslutats) ..	10
föranlett framställning till Konungen (varav 12 icke avslutats)	19
föranlett annan åtgärd	249
och äro vid 1951 års utgång	
under utredning	84
på militieombudsmannens prövning beroende (utom ovannämnda 1 + 12	
icke avslutade ärenden)	11
	<hr/>
	Summa 873

Av hela antalet under år 1951 till behandling föreliggande ärenden (873) ha under året slutbehandlats 765 medan till följande år balanserats 108.

Av de anhängiggjorda åtalen (därmed jämförliga åtgärder) voro vid	
1951 års början ännu icke slutligt prövade	4
anhängiggjordes under år 1951	7
	<hr/>
	Summa 11

Av dessa åtal	
ha under året slutligen avgjorts	10
äro vid årets slut på prövning beroende	1
	<hr/>
	Summa 11»

Ämbetsberättelsen upptager vidare såsom bilagor:
redogörelse för anhängiggjorda åtal och därmed jämförliga åtgärder,
redogörelse för vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd,

redogörelse för vissa framställningar, som av militieombudsmannen gjorts till Konungen, samt

redogörelse för yttranden, som av militieombudsmannen avgivits till Konungen.

I avdelningen »vissa ärenden som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd» ha i huvudsak medtagits sådana ärenden, vilka på grund av de däri föreliggande spörsmålen ansetts ha intresse utöver de enskilda fallen.

Vid den till 1951 års riksdag avgivna ämbetsberättelsen var fogat ett sakregister, som omfattade såväl den då avgivna som den närmast föregående ämbetsberättelsen. Detta register har nu utökats till att avse jämväl de ärenden, som redovisats i årets berättelse. Det sålunda föreliggande, vid denna berättelse fogade registret omfattar alltså de senast förflutna tre åren. En sådan under viss tidsperiod — fem eller möjligen tio år åt gången — fortgående utökning av registret har militieombudsmannen ansett vara mest ändamålsenlig.

I redogörelsen för framställningar till Konungen omförmälas fem av militieombudsmannen till Konungen avlätna skrivelser, nämligen

den 24 september 1946 angående tillgodoräknande som fullgjord värnplikstjänstgöring av tid för verkställande av disciplinstraff;

den 1 april 1948 angående ett särskilt till samma ämne hörande spörsmål;

den 16 oktober 1951 angående omfördelning i visst fall av meddelade auditörsförordnanden;

den 30 november 1951 angående anteckning i militärt straffregister och å kontrollkort av strafföreläggande för brott av beskaffenhet att fråga om ansvar därför skall handläggas som militärt mål;

den 4 december 1951 angående begränsning av örlogsfartygs rätt till avgiftsfri proviantering av tull- och skattepliktiga varor.

Fem av militieombudsmannen i anledning av remisser till Konungen avgivna yttranden återgivas, nämligen

den 24 januari 1951 i anledning av remiss av framställning om ändrad lagstiftning rörande i värnpliktslagen föreskriven skyldighet att fullgöra beredskapsövning;

den 24 januari 1951 i anledning av remiss av framställning angående ifrågasatt upphörande av skyldigheten för fångvårdsanstalter med flera att avlämna fångförteckningar;

den 3 april 1951 i anledning av remiss av framställning om ändring i vissa hänseenden av gällande föreskrifter rörande den nomadiserande lappbefolkningens värnpliktsförhållanden;

den 12 september 1951 i anledning av remiss av framställning med förslag till mönstringskungörelse;

den 18 september 1951 i anledning av remiss av promemoria angående vissa ändringar i den militära straff- och processlagstiftningen.

Utskottet. Vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen anmäler.

Stockholm den 6 februari 1952.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Olofsson, Herbert Hermansson, Lindgren, Pettersson och Lundgren;

från andra kammaren: herrar Rylander, Lindberg, fröken Öberg, fru Johansson i Skövde, herrar Östlund, Ekström, Andersson i Björkäng och fröken Liljedahl.